

Aan:

De Tweede Kamer der Staten-Generaal
T.a.v. de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid

Per email verstuurd naar: cie.jv@tweedekamer.nl

20 mei 2020, Den Haag

Geachte Tweede Kamerleden van de commissie voor Justitie en Veiligheid,

Ik schrijf u aan naar aanleiding van een vragenlijst van het Centraal Bureau voor de Statistiek (hierna; CBS) die in opdracht van de Commissie Onderzoek Interlandelijke adoptie (hierna; Commissie) is opgesteld, en die vrijdag 17 april 2020 per post is uitgezet onder interlandelijke geadopteerden (**zie bijlage 1**). Bij vele ontvangers van deze vragenlijst zijn vragen gerezen over het doel van dit CBS-onderzoek.

Vragenlijst adoptie

Niet alleen stichting Mijn Roots, wiens juridische belangen ik behartig, maar meerdere ontvangers van deze vragenlijst - geadopteerden en niet-geadopteerden - hebben hun zorgen geuit hierover en zijn van mening dat er - actief - op moet worden toegezien dat het onderzoek door de Commissie doelmatig wordt uitgevoerd.

In het verleden hebben geadopteerden al eens deelgenomen aan tevredenheidsonderzoeken waarbij de resultaten dan door allerlei partijen werden gebruikt (en misbruikt) ter verkondiging van hun eigen visie richting politiek. Ik heb dit ook benadrukt in een telefoongesprek dat ik met een van de onderzoekers van de Commissie heb gehad naar aanleiding van mijn e-mail die ik direct heb gestuurd op de dag dat de enquête bij ons in de bus viel, met verzoek om toelichting op het doel en verantwoording van de representativiteit. Ook had ik enkele vragen over de wijze van verzameling en verwerking van persoonsgegevens (**zie bijlage 2**). In dit gesprek heb ik aangegeven dat de uitleg in het begeleidend schrijven en in de folder niet voldoende duidelijkheid verschaft hieromtrent. De insteek van het CBS onderzoek en het onderzoeksproces is op een dusdanige manier beschreven dat het erop lijkt dat de groep geadopteerden wederom wordt ingezet voor een tevredenheidsonderzoek. Overigens, het FIOM is ook al in kaart aan het brengen wat de behoefte en wensen zijn van geadopteerden in hun zoektocht naar hun roots. Zijn al die onderzoeken naast elkaar nu allemaal nodig? Het kost ook allemaal weer tijd én geld (van de overheid).

De onderzoeker van de Commissie gaf aan dat in het kader van het onafhankelijk onderzoek naar interlandelijke adoptie in het verleden een vragenlijst is opgesteld, zodat de Commissie de resultaten kan meenemen in de aanbevelingen die gericht zullen zijn tot het ministerie van Justitie en Veiligheid. Het CBS onderzoek is dus onderdeel van het onderzoek naar misstanden in interlandelijke adopties in het verleden en de resultaten ervan zullen worden verwerkt in de rapportage die in oktober 2020 wordt verwacht (nu uitgesteld en wordt verwacht in februari 2021). Het gaat er volgens de onderzoeker niet om of de geadopteerde al dan niet tevreden is met het feit dat hij of zij is geadopteerd. Als wordt geconstateerd dat de Nederlandse overheid in het verleden steken heeft laten vallen, dan is echter wel van belang om te weten wat de behoeftes van geadopteerden zijn in het kader van rootszoeken en waar zij eventueel tegenaan lopen als gevolg van die misstanden.

Het kan ook zijn dat de uitkomst is dat aan de Nederlandse overheid destijds niets direct te verwijten valt, maar dat de Commissie evengoed aanbevelingen doet over wat de overheid zou kunnen doen om interlandelijke geadopteerden te ondersteunen bij de beantwoording van afstammingsvragen. De Commissie wil graag zelf (onafhankelijk) onderzoek verrichten hiernaar met behulp van een onafhankelijk onderzoeksbureau, die een taak uitvoert op basis van de Wet op het CBS, en wil zich niet laten leiden door reeds uitgevoerde onderzoeken door andere partijen.

Taakstelling onderzoekscommissie

Op de website van de Commissie¹ staat vermeld:

Veel gestelde vragen over het CBS-vragenlijstonderzoek

Hoe denkt de commissie inzicht te krijgen in de feitelijke rol en verantwoordelijkheid van de overheid bij interlandelijke adopties uit het recente verleden, door het sturen van een enquête?

*De vragenlijst is **niet** bedoeld om inzicht te krijgen in de feitelijke rol en verantwoordelijkheid van de overheid bij interlandelijke adoptie in het verleden. Voor de beantwoording van die vraag maakt de commissie onder andere gebruik van interviews, documentonderzoek en media-analyse.*

Dit verbaast mij en andere personen die pleiten voor grondig onderzoek naar misstanden in adopties in het verleden.

De taakstelling is het doen van onderzoek naar de feitelijke gang van zaken rondom oude adopties vanuit het buitenland en de rol van de Nederlandse overheid daarbij. In eerste instantie zal de commissie zich richten op Brazilië, Colombia, Indonesië, Sri Lanka en Bangladesh.

In artikel 2 van het Besluit van de Minister voor Rechtsbescherming van 18 april 2019, nr. 2569840, houdende instelling van de Commissie onderzoek Interlandelijke Adoptie in het verleden (hierna; Besluit), is de instelling en taak van de commissie vastgesteld. In lid 3 is bepaald dat de commissie bevoegd is gedurende het onderzoek aanvullende vragen te formuleren en deze te onderzoeken en te beantwoorden, indien zij dat dienstig acht aan de opdracht zoals neergelegd in lid 2 van dit artikel².

Wat ik en nog veel meer geadopteerden die deze vragenlijst hebben gekregen ons afvragen, is in hoeverre het CBS onderzoek daadwerkelijk dienstig kan zijn aan het onderzoek, gezien de opdracht die de Commissie heeft meegekregen en het doel daarvan.

Een grote groep interlandelijke geadopteerden die de CBS vragenlijst heeft ontvangen, een groep interlandelijke geadopteerden die de vragenlijst niet heeft ontvangen maar die wel belang heeft bij zorgvuldig onderzoek, en zelfs een groep niet-(int.)geadopteerden die het onderzoek van maatschappelijke belang acht, zien niet in hoe (subjectieve) meningen over hoe adoptie per individu heeft uitgedrukt en vragen met betrekking tot het leven na iemands adoptie, in een onderzoek naar misstanden in interlandelijke adoptie in het verleden zouden kunnen bijdragen aan de taakstelling van de Commissie.

Kan de tijd en het geld niet beter worden besteed aan onderzoeken die direct te maken hebben met de feitelijke gang van zaken in het verleden?

Wat in ieder geval naar mijn mening interessanter zou zijn, is dat er een kwalitatief of kwantitatief onderzoek, al dan niet anoniem, wordt uitgezet onder adoptieouders. Denk aan vragen met betrekking tot de procedurele aspecten in de adoptieprocedure, hun idee over adoptie van hun kind destijds, of ze iets hebben gemerkt van zaken die wellicht niet goed gingen in Nederland of herkomstland, voorlichting en (na)zorg instanties zoals de Kinderbescherming, et cetera. Het is mij namelijk bekend dat er adoptieouders zijn die na de adoptieprocedure vragen hebben gesteld aan de Nederlandse stichting die betrokken was bij de adoptie van hun kind uit Indonesië, omdat ze later te horen kregen dat in Indonesië personen waren opgepakt wegens kinderhandel.

¹ <https://www.commissieonderzoekinterlandelijkeadoptie.nl/veelgestelde-vragen-over-het-cbs-vragenlijstonderzoek/>

² <https://www.commissieonderzoekinterlandelijkeadoptie.nl/opdracht/>

Die adoptieouders kregen toen alleen te horen dat ze erop moesten vertrouwen dat de adoptie van hun kind zorgvuldig was verlopen en dat het jammer was dat de werkwijze van de bemiddelaars in Indonesië in twijfel werd getrokken. Ik denk namelijk dat een dergelijk onderzoek onder adoptieouders waardevoller is dan wederom een onderzoek gericht op het welzijn en leefsituatie van de geadopteerden, gezien de opdracht die de commissie van de minister heeft meegekregen: onderzoek interlandelijke adoptie in het verleden. Volgens het CBS zou dit waardevol zijn, maar daarvoor heeft de Commissie niet de opdracht gegeven. Ik heb dit overigens ook aangekaart bij de Commissie.

Gebruik / misbruik van de resultaten

Van belang is dat dergelijke onderzoeken onder geadopteerden niet worden gebruikt voor allerlei doeleinden, bijvoorbeeld om bepaalde visies te onderschrijven die niets van doen hebben met misstanden in adoptieprocedures. Zo worden de resultaten van het tevredenheidsonderzoek onder 1155 geadopteerden, die in 2016 werd geïnitieerd door de organisatoren van de EurAdopt, regelmatig gebruikt in de pro-adoptie lobby om te verkondigen dat adoptie helemaal niet zo slecht is. Ter illustratie hetgeen Stichting Kind en Toekomst in haar persbericht van 9 juli 2019 schreef:

"Interlandelijke adoptie roept zowel positieve als negatieve reacties op en de discussie dringt door tot ver in het beleid. Afstand en adoptie zijn zware ingrepen in het leven van mensen en door de internationale context is het risico van onrechtmatigheden ook groot. Vanuit de media overheerst vaak een negatieve berichtgeving over adoptie. Maar weerspiegelt dit beeld de werkelijkheid? Zijn de meesten van de 40.000 interlandelijk geadopteerden ontevreden met hun adoptie? Om hierover duidelijkheid te krijgen, initieerden de organisatoren van de EurAdopt conferentie in 2016 een onderzoek naar de tevredenheid van een grote, gevarieerde groep interlandelijk geadopteerden in Nederland. Ruim 90 procent verklaarde dat ze zelden of nooit negatieve emoties hadden ervaren ten opzichte van hun geadopteerd en afgestaan zijn. Tachtig procent was vaak tot altijd positief over hun adoptie."

Of een geadopteerde al dan niet tevreden is in het hier en nu met zijn of haar adoptie, heeft niets te maken met de onrechtmatigheden die in het verleden hebben plaatsgevonden en die grondig onderzocht moeten worden. Bij veel geadopteerden is sprake geweest van een goede jeugd en hebben goede band met de adoptieouders. Maar dat wil nog niet zeggen dat zij die naar hun roots zoeken en grote problemen ondervinden hierbij, omdat bijvoorbeeld de adoptiedocumenten zijn vervalst, erkenning en rechtvaardigheid willen.

Wanneer succesvolle adoptie?

Tegenwoordig horen we termen als 'succesvolle adopties'. Maar wanneer is die adoptie succesvol? Als de geadopteerde hier alle kansen en mogelijkheden heeft gekregen en geen problemen ondervindt als gevolg van de adoptie en hij is nu tevreden met zijn leven? Of als de adoptiepapieren helemaal in orde zijn? Wat wordt nu precies bedoeld met succesvolle adoptie, vraag ik mij af.

Of de adoptiepapieren (geboorteakte- en afstandsdocumenten) al dan niet in orde zijn, weten heel veel geadopteerden helemaal (nog) niet, omdat ze steeds op een doodlopend spoor uitkomen tijdens hun zoektocht, terwijl ze wel weten dat er misstanden hebben plaatsgevonden rondom adopties van kinderen uit dat herkomstland.

Diverse adoptie belangenorganisaties houden zich bezig met ondersteuning aan geadopteerden die met vragen over hun afstamming rondlopen. Deze belangenorganisaties, dan wel de geadopteerden zelf, zijn in feite misdaden aan het oplossen. Daar is al veel tijd, geld en energie mee gemoeid. Het minste wat de overheid kan doen, is ervoor zorgen dat er daadwerkelijk grondig onderzoek wordt gedaan naar adoptieprocedures in het verleden en naar de verantwoordelijken voor de misstanden.

Kritische blik

Derhalve ben ik kritisch op het onderzoek over het *welzijn en leefsituatie* van interlandelijke geadopteerden die nu is uitgezet in het kader van de opdracht die minister Dekker de Commissie heeft gegeven, en is het verstandig om deze goed onder de loep te nemen voordat men aan de haal gaat met de resultaten. De Commissie gaf aan aandacht te besteden aan de perspectieven van de verschillende betrokkenen bij interlandelijke adoptie. De methodologische keuzes die de commissie daarbij maakt zal zij verantwoorden in het eindrapport. Het is naar mijn mening echter noodzakelijk om op alle risico's te anticiperen, omdat de belangen groot zijn.

Bepaalde vragen over het welzijn en de leefsituatie ná de adoptie zij helemaal niet van belang in het onderzoek naar adopties in het verleden en vragen daarover zouden niet gesteld hoeven te worden in de CBS-vragenlijst. Althans, vooralsnog is niet voldoende onderbouwd welke koppeling de Commissie wil en kan maken tussen het kwantitatieve onderzoek (de resultaten uit de CBS vragenlijst) en het kwalitatieve onderzoek (de interviews, documentonderzoek en media-analyses). Ik verwijs naar de bijlage met kritische vragen die ik het CBS per e-mail en telefonisch heb gesteld met betrekking tot de probleemstelling, de onderzoeksmethode de representativiteit van de eventuele resultaten. De vragen en antwoorden heb ik verwerkt in een verslag (**zie bijlage 3**).

Derhalve is het nadrukkelijke verzoek aan de leden van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid om alert te zijn op de verwerking en het gebruik van de resultaten uit het CBS onderzoek, als het rapport van de Commissie er - hopelijk dan wel in februari 2021 - eenmaal is.

Bij voorbaat dank, ook namens alle personen die hun zorgen hebben geuit over het onderzoek en deze brief onderschrijven, dus niet alleen namens die personen die hun naam in de bijlage bij deze brief hebben vermeld (**Zie bijlage 4, niet te openbaren**).

Voor verdere vragen kunt u terecht bij mij.

Dewi Deijle (OJAU)

info@ojau.nl

Juridisch belangenbehartiger stichting Mijn Roots.

Bijlages bij deze brief, tevens in de e-mail meegestuurd

Bijlage 1: 3x voorblad CBS onderzoek - adoptie

Bijlage 2: E-mail uitwisseling - doel CBS enquête commissie onderzoek interlandelijke adoptie

Bijlage 3: Vraag en antwoord - doel en methodiek CBS vragenlijst 15052020OJAU

Bijlage 4: Personen die deze brief onderschrijven en expliciet hun naam vermeld wilden hebben (**niet te openbaren**).

NB. Ik wil u meedelen dat er nog meer personen zijn die vraagtekens hebben bij de CBS vragenlijst, en zelfs zorgen maken over de wijze waarop onderzoek wordt verricht door de Commissie Joustra. Ze hebben de CBS vragenlijst dan ook niet ingevuld (zoals zij aan mij meedeelden) of hebben aan het einde van de vragenlijst zelf hun kanttekeningen geplaatst. In de bijlage dus alleen de namen van personen die expliciete vermelding van hun naam wilden hebben ter versterking van deze brief.